

Een gesprek met Huub van Gool

Bijenhouden met succes

F. Peter Bohlmeijer

Een hele generatie imkers heeft geleerd om met de Aalstermethode bijen te houden. Na de beginnerscursus was 'Bijenhouden met succes' het boek om alles nog eens rustig na te kunnen lezen. Meer dan reden genoeg om eens te gaan praten met de bijna 80-jarige schrijver van dit standaardwerk, over het ontstaan van het boek, zijn werk als leraar in Algemene Dienst bij de Rijksbijenteeltconsulent. Ir. J.F.A.M. Mommers en de bijenhouderij van vandaag en morgen.

262

Belangstelling voor de natuur

'Al op de MULO las ik alles wat ik te pakken kon krijgen over de natuur', antwoordt Huub van Gool op de vraag waar zijn belangstelling voor de bijen vandaan komt. 'Ik had met veel interesse het boek van Minderhout over de bijenteelt en 'Bijen, Wespen en Hommels' van Galesloot gelezen'.

Zijn eerste poging om bijen te gaan houden mislukte. Een volkje dat zich in een anker gat had genesteld, probeerde hij in het najaar met raat en al over te zetten in een kast. Het kwam niet door de winter.

Een jaar later, we schrijven 1939, zag hij een zwerm hangen. Een boer gaf hem een korf om de zwerm te scheppen. Zelf kocht hij een pijp en tabak, voldoende gereedschap om zijn loopbaan als imker te beginnen. Inmiddels had hij de boeken van Schotman en Joustra aangeschaft. De kneepjes van het vak leerde hij op de opleidingscursus voor leerkrachten Bijenteelt.

Leraar in Algemene Dienst

In 1945 werd het Bijenteeltconsulentschap, toen gevestigd in Wageningen, gesplitst en een tweede consulent, de heer Mommers, werd met Tilburg als standplaats aangesteld. Van Gool kwam als leraar in Algemene Dienst bij het consulentschap in dienst. 'We beschikten over dienstenvelopen, een inktpotlood en carbonpapier, meer niet,' aldus Van Gool, 'maar ik had typen geleerd en met de schrijfmachine die we toen hebben aangeschaft, deed ik de correspondentie, Mommers kon met dat ding niet overweg'. 'In die dagen hadden we acht volken op de Loonse Hei staan. We gingen daar op de fiets naar toe en als we suiker moesten voeren, ging die achterop mee. Water haalden we dan bij een boer in de buurt', vervolgt Van Gool. Het Consulentschap zag als een belangrijke

taak om de imkers te bewegen van de korfteelt naar het houden van bijen in kasten over te stappen. Daarom werden bij de imkers korfvolken overgezet in een kast door de raten uit te snijden en met touw of raffia in raampjes vast te maken. Van Gool: 'De belangrijkste middelen daarbij waren een mes en een snoeischaar, het mes om de raten uit de korf te snijden en de snoeischaar om de oortjes van de ramen zo bij te knippen dat ze in de voorhanden zijnde kast pasten'.

Bestuiving en drachtverbetering

Een ander belangrijk aspect was het stimuleren van de inzet van bijen voor de bestuiving en de zorg voor de bijenweide om het voortbestaan van de volken zeker te stellen. Daarvoor reisde hij samen met Mommers met bus en trein door het hele werkgebied,

Huub van Gool, de schrijver van 'Bijenhouden met succes'

dat liep van het Rijk van Nijmegen, het Land van Maas en Waal tot West Brabant.

Wij organiseerden bijeenkomsten met burgemeesters en polderbesturen om ze te overtuigen van het nut van de aanplant van drachtbomen. 'Ik wandelde

daarvoor met de burgemeester van Dreumel door zijn dorp en liet hem zien waar hij paardekastanjes en esdoorns kon aanplanten in het belang van de imkers uit zijn gemeente'. 'Bijenteelt werd gegeven op de vakscholen in het werkgebied', vervolgt Van Gool, 'we hadden op acht plaatsen bijenstanden met twintig zomer- en tien wintervolken in fruitteeltkasten. Daar werden de lessen gegeven'. De eindles van een cursus werd altijd bijgewoond door een aantal plaatselijke autoriteiten. Zo'n gelegenheid werd dan ook gebruikt om ze van het nut van drachtverbetering te overtuigen. Zo had Van Gool een appeltje te schillen met de burgemeester van Leeuwen, die alleen maar populieren wilde aanplanten. 'Ik vroeg bij de eindles aan een leerling wat bijen eten en waar dat van werd gehaald. Ook vroeg ik hem hoe de aanplant van drachtbomen georganiseerd kon worden. Hij gaf natuurlijk de juiste antwoorden, zodat ik in de richting van de burgemeester kon opmerken dat 'Als U Uw vader om brood vraagt, zal hij U geen stenen geven.'

De Aalstermethode

In de periode dat hij bijenteeltles gaf aan de vakscholen, leerde Van Gool de heer Ponten, leraar aan de Middelbare Tuinbouwschool in Nijmegen kennen, Ponten had een methode waarbij kunstzwermen werden gemaakt, een voorloper van de Aalstermethode.

'Jarenlang heb ik die methode gebruikt bij de volken die op de vakscholen ten behoeve van het onderwijs werden gehouden. De kunstzwermen werden in het voorjaar verenigd met de hoofdvollen. Daar ben ik nog altijd een voorstander van, alhoewel tegenwoordig vaak in het najaar al verenigd wordt', herinnert Van Gool zich. 'Later is die methode door Evers verder uitgewerkt en kreeg zij de naam Aalstermethode.' In de leerboeken die op dat moment beschikbaar waren, werden bedrijfsmethoden niet structureel behandeld. Duidelijk was dat daar wel behoefte aan bestond en daarom bood Van Gool tijdens een eindles aan om er een boek over te schrijven. Zo werd 'Bijenhouden met succes' geboren.

'Om het omgaan met de bijen en de bedrijfsmethode goed te leren, was het noodzakelijk om de lesstof over twaalf praktische lessen te verdelen. Als de imker enige ervaring heeft opgedaan, kan het werken in de bijen gemakkelijk worden teruggebracht tot zo'n zes keer per jaar. Veel imkers rommelen veel te veel in de bijen', verzucht Van Gool.

Bijenhouden met succes

De eerste druk van het boek verscheen in juni

1953, nadat Van Gool er twee jaar aan gewerkt had. Het verscheen in de 'Boeren- en Tuindersbibliotheek Serie B nr 7'. De Rijksbijenteeltconsulent Mommers schreef in zijn voorwoord: 'De indeling en de wijze van schrijven wijken wel wat af van het gebruikelijke schema. Doet men de moeite hier even aan te wennen, dan zal men zien, dat men dat niet tevergeefs heeft gedaan ... er is één bedrijfswijze grondig behandeld. Juist daardoor is het boekje zo geschikt als handleiding voor beginnende imkers'. Dat het door de praktijk goed werd ontvangen blijkt wel uit het feit dat het boek binnen drie maanden was uitverkocht en in november 1954 volgde al de tweede druk.

Zo volgde er nog vijf drukken, de laatste in 1980. In het voorwoord bij deze druk merkt Van Gool op naar aanleiding van de propaganda die wel wordt gemaakt voor buitenlandse bedrijfsmethoden: 'Beginners moeten hier in elk geval voorzichtig mee zijn. Amateurs, optimistisch als ze vaak zijn, menen dat de beginnersjaren snel voorbij zijn. Vele, echte praktische imkers weten wel beter'.

Bij iedere druk werd de inhoud aangepast aan de laatste ontwikkelingen in de bijenteelt. In de eerste twee drukken was de Fruitteeltkast favoriet, daarna werd alleen de Spaarkast behandeld. Ook de ziektebestrijding werd uitgebreid met de varroamijt.

Op de vraag wie dat meisje is dat 'omzwermd' door bijen op de foto is gezet, antwoordt Van Gool: 'Dat is mijn dochter bij mij op de knie. De foto is wel wat onscherp want de persoon die de foto nam, was wel wat zenuwachtig van al die bijen'. Alles bij elkaar zijn er duizenden exemplaren gedrukt en zullen er even zovele imkers zijn die de eerste kneepjes van het vak dankzij Van Gool geleerd hebben.

De toekomst

Een onvermijdelijke vraag aan iemand die zo duidelijk zijn rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van de bijenteelt in Nederland na 1945 is hoe hij de toekomst ziet. 'Er zal altijd een groep goede praktische imkers blijven bestaan. Daarnaast zie ik een groep 'intellectuele', die met de bijen willen 'knoeien'. Ik zie ook een duidelijke verbetering in de behandeling van de honing, maar ook veel apparaten en middeltjes, waarvan ik aan het nut twijfel', aldus Van Gool. Bijen vindt hij best een goed blad al mag de lay-out wel wat moderner en zou een leuke, gemoedelijke column die iedereen als eerste leest, het blad ten goede komen.